

MVDr. Pavel Bělobrádek, Ph.D., MPA

Bývalý předseda strany KDU-ČSL. V čele strany stál v období 20. 11. 2010 - 29. 3. 2019. Mezi lety 2014 – 2017 zastával post místopředsedy vlády a předsedy Rady pro výzkum, vývoj a inovace. Od roku 2013, kdy se mu podařilo dostat stranu zpět do Poslanecké sněmovny, se stal poslancem a tím je dodnes.

1. Charakterizuj vlastními slovy encykliku Rerum novarum, z níž pramení křesťanská sociální nauka a křesťanská demokracie.

Myslíš si, že je i dnes myšlenka encykliky naplňována? Jaké období bylo podle tebe, od založení ČSL po současnost, tím nejsilnějším a nejúspěšnějším pro ČSL/KDU-ČSL?

Encykliku jsem nečetl, takže relevantně odpovědět nemohu. Nepřísluší mi ani komentovat katolické prostředí a naplňování církevních dokumentů. Každopádně na jejím základě a dalších dokumentů vznikla sociální nauka, která se v určité formě v širším křesťanském prostředí někdy nazývá křesťanské sociální učení. Ta byla inspirací konceptu sociálně-tržního hospodářství, v Rakousku ekosociálního tržního hospodářství. V Česku je povědomí o tomto konceptu, který je zejména v Německu a Rakousku velmi úspěšný a k mnoha zásadám se hlásily i strany z jiného spektra, např. sociální demokracie a částečně Zelení, velmi nízké. V zásadě se k němu otevřeně prosazuje pouze KDU-ČSL, ačkoli v Evropské lidové straně není sama. Opravdu jen formálně se k ní hlásí ČSSD. Důležitý je i dokument Pokoj a dobro.

Druhá otázka je spíše na hodnocení historiků. Detaily prvorepublikové politiky neznám. Z novodobé historie pak i z hlediska volebního výsledku jistě rok 1998.

2. Jaké vidíš zásadní rozdíly v prosazování křesťanské demokracie?

Zaměř se na tyto časové úseky – počátky Československé strany lidové, meziválečné období, dobu komunismu a současnost.

Opět otázka spíše pro politologa či historika. První republika spíše než křesťanskou demokracii znala čistý politický katolicismus a zde ČSL hrála zásadní roli. Podařilo se jí stát se pevnou a důležitou stranou neextrémistického politického spektra a pilířem demokracie. V době silného antikaticismu podporovaného i T. G. M., to bylo velice

důležité. I prezidenti ČSR nakonec s ČSL spolupracovali a respektovali ji. Ne nadarmo se Jan Šrámek stal exilovým předsedou vlády.

Nástupem komunismu se ČSL stala nástrojem KSČ. Popravy a umučení několika poslanců, těžké žalářování vrcholných představitelů strany i mnoha řadových členů, dosazení kolaborantských předsedů strany (oba byli vyloučeni těsně před pučem) a další teror proti ČSL trval až do roku 1968. Po tehdejší uvolnění a vstupu velkého množství členů v následujícím období byla dichotomie mezi vedením a členskou základnou. Ta se stala určitou tolerovanou pololegální skupinou odporu, která na jednu stranu pomohla mnoha lidem před nucením ke vstupu do KSČ a nahrazovala v mnohém aktivity pseudonáboženského spolku, který byl nápomocen pronásledované katolické církvi. Z řad ČSL vycházely i politické postoje vzdoru, ať už petice za náboženskou svobodu Augustina Navrátila, nebo Velehradská pouť 1985. Koncem 80 let se pak stala v rámci Obrodného proudu přímou opozicí jak vlastnímu kolaborantskému vedení ČSL, tak KSČ ovládané NF.

Po revoluci tak byla ČSL personálně i politicky připravená na fungování demokracie. Vznik silné křesťanské demokracie západního vzoru ovšem zhatily dvě podpásovky. Kauza Bartončík v době moratoria a nedodržení slibu, že OF (které často naši členové sami zakládali) nebude kandidovat ve volbách.

Posléze se KDU-ČSL stala pevnou součástí naší politické scény, kdy dokázala být sociálním svědomím pravicovým neoliberálním vládám i zodpovědnou brzdou socialistické nezodpovědnosti. Sílu pak ukázala tím, že se jako jediná dokázala po vypadnutí ze Sněmovny vrátit zpět. Nezpochybnitelné zakořenění ukazuje, že zůstává nejsilnější stranou komunálních voleb.

3. V čem se podle tebe liší přístup politiků k principům církevní sociální nauky a dále ve vystupování na veřejnosti během první republiky a dnes? Prosazovali se dříve ideje křesťanské demokracie jiným způsobem, než je tomu posledních 30 let?

Josef Lux se snažil koncept „třetí cesty“ mezi Klausovou „neviditelnou rukou trhu“ a socialismem. Bohužel se nikdy nepodařilo veřejnosti, včetně novinářů, řádně tento koncept vysvětlit. Takže jsme často slyšeli urážky typu „socialisté chodící do kostela“, či „levičáci“. A to i z úst církevních hodnostářů.

4. Myslíš si, že má křesťansko-demokratická strana své místo v politice? Pokud vidíš smysl jejího působení, uveď alespoň 4 kladné důvody.

Samozřejmě.

1. hodnotová politika vycházející z principů, které jsou moderní už dva tisíce let. Např. lidská důstojnost vč. ochrana života, sociální spravedlnost, osobní zodpovědnost.
2. odmítání akcentovat pouze ekonomické parametry, tedy konzumismus ve veřejném životě
3. středová pozice umožňující tlumit extrémny
4. hájení demokracie a jejích institutů

5. Vidíš principy solidarity, subsidiarity, princip obecného dobra a další ideje, na nichž křesťanská demokracie stojí, i u jiných politických subjektů?

Ano, nikde však komplexně a promyšleně. Bývá to vytržené z kontextu, když se to hodí, tak to vidíme. A hlavně verbálně, nikoli prakticky.

6. Co ti na politice obecně vadí a co ti naopak vyhovuje, když srovnáš „dnešní“ situaci se situací těsně po Sametové revoluci?

Netuším, tehdy jsem byl malý kluk.

7. Co by podle tebe měl státník splňovat a čeho by se měl naopak vyvarovat?

Myslet a jednat s výhledem přesahujícím jeho volební období. Vyvarovat se musí pokušení a toho, že zpychne, sklouzne k populismu a ztratí soudnost.

8. Může se křesťanská demokratická strana přiklánět od konzervatismu k liberalismu? Pokud ne, proč? Mění se svět a potřeby lidí? Nebo máme být stále neměnnou konzervativní stranou? Bude na neústupnost od konzervativních postojů společnost reagovat odklonem od naší politiky?

To bys musela definovat, co si pod tím představuješ. Hodnotově, ekonomicky, společensky. Důležité je, nepodléhat vždy názoru většiny, ale trvat na tom, co je správné. Změna je možná jen tehdy, když vede k lepšímu. A to se často neděje. Vzdát se hodnot a principů znamená u strany našeho typu, že přijde o smysl svojí existence a rezignuje na pouhý boj o moc.

9. Myslíš si, že je dnes křesťanská demokracie a její principy, přítomna mezi lidmi v dostatečné míře? Pokud ano, vidíš nějaké nedostatky? Jak si myslíš, že by se mělo postupovat pro naplnění podstaty sociální nauky a křesťanské demokracie?

Není. Ani velká část a možná i většina křesťanů neví, co to vlastně je. A mnoho křesťanů ani nepochopili a neprojektují evangelijní zvěst. Tam opravdu nepatří nenávist a násilí.

10. Zajímá mne, jak bys ze svého pohledu seřadil vzestupně křesťanské hodnoty a jak si myslíš, že je obecně vnímá široká veřejnost. Jak je podle tebe řadí praktikující katolíci?

To už udělal Mojžíš a Ježíš. Veřejnost je moc nezná a mnozí ji redukuje pouze na šesté přikázání. Katolíci jsou velmi pestrá skupina, která se nedá jednoduše reprodukovat v takových to otázkách.

11. Myslíš si, že hlavní představitelé strany vždy naplňovali myšlenku křesťanské demokracie z vlastního, vnitřního přesvědčení? Nebo se spíše jednalo o hru a politický tah? Mělo v KDU-ČSL vždy hlavní roli opravdu křesťanství, solidarita, subsidiarita a obecné dobro, nebo se skrze tyto principy dostávali politici ke kormidlu moci?

To záleželo vždy na osobnostech. Podobně to bylo i v dvou tisících letech církve.

12. Jak si myslíš, že by měla strana svoji politiku, křesťanskou demokracii, dál vést?

13. Který z představitelů KDU-ČSL je pro tebe nositelem křesťanství? Máš s ním osobní zážitek? Ovlivnil tě?

Jan Šrámek byl kněz a uvěřitelný byl i Josef Lux. Ale s nimi jsem se nikdy nesetkal.

14. V čem spatřuješ největší protiklad křesťanské demokracie?

Co je Boží Bohu a co je císařovo císaři.